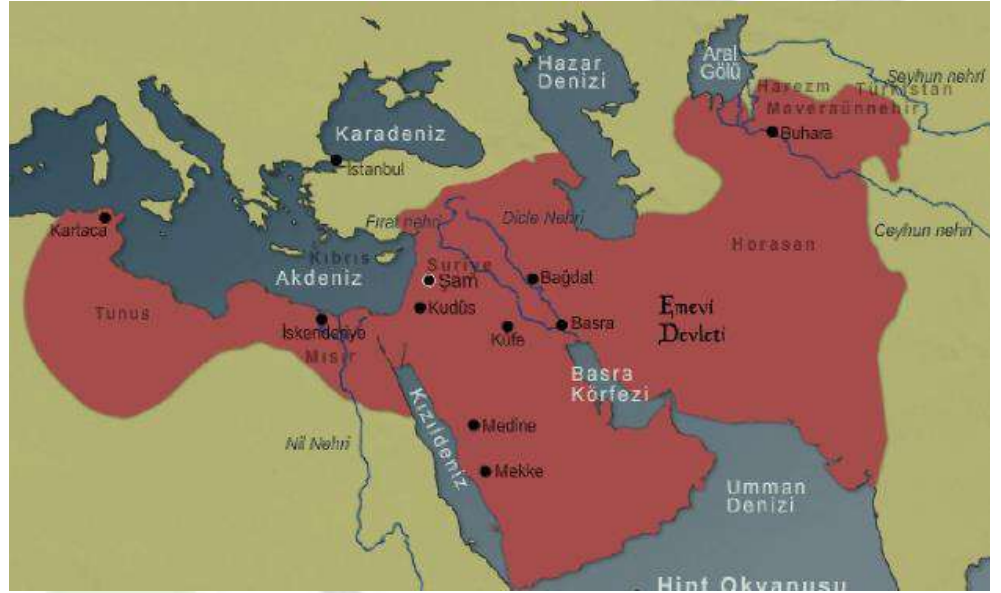

Özet

1. Emevi Devleti Dönemi Siyasi Olayları (661 - 750)

Muaviye Dönemi

- Hz. Ali şehit edildikten sonra Kûfeliler, Hz. Ali'nin oğlu Hasan'ı halife seçmiştir. Bu sırada Muaviye de Şam'da kendini halife ilan etmiştir. Bu gelişme üzerine Hasan Müslümanlar arasında kargaşa ortamının doğmasını istemediği için halifelikten çekilmiştir.
- Emevi soyundan gelen Muaviye, Şam merkezli olarak 661 yılında Emevi Devleti'ni kurmuştur.
- Doğu Roma, Kuzey Afrika, Kafkasya ve Anadolu'ya seferler yapılmıştır.
- İstanbul iki kez kuşatılmış, ancak alınamamıştır.

- Maveraünnehir, Harezmi, Türkistan ve Buhara alınmıştır.
- İslam orduları Tunus'tan Kartaca'ya kadar ilerlemiştir.

Yezid Dönemi

- Muaviye ölmeden önce oğlu Yezid'in kendinden sonra halife olacağını ilan etmiştir. Muaviye'nin ölümünden sonra da Yezid halifeliğini ilan etmiştir. Böylece İslam Devleti'nde halifelik saltanata dönüşmüştür.

Özet

- Kûfeliler, Yezid'in halifeliğini kabul etmemiş, Hz. Ali'nin küçük oğlu Hz. Hüseyin'i halifeliğe getirmek için Kûfe'ye çağırmışlardır. Bunun üzerine Yezid, Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye gitmesini engellemek için olaya müdahale etmiş ve Hz. Hüseyin'in yolunu Kerbela denilen yerde kesmiştir. Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin kendilerine itaat etmelerini istemişlerdir. Bu isteği kabul etmeyen Hz. Hüseyin ve yanındakileri öldürmüşlerdir. Bu olaya Kerbela Olayı denilmiştir. Hz. Hüseyin'in öldürülmesinin ardından İslam dünyası iyice karışmış, Hz. Ali taraftarları ve Muaviye taraftarları şeklinde kesin olarak ikiye bölünmüştür.

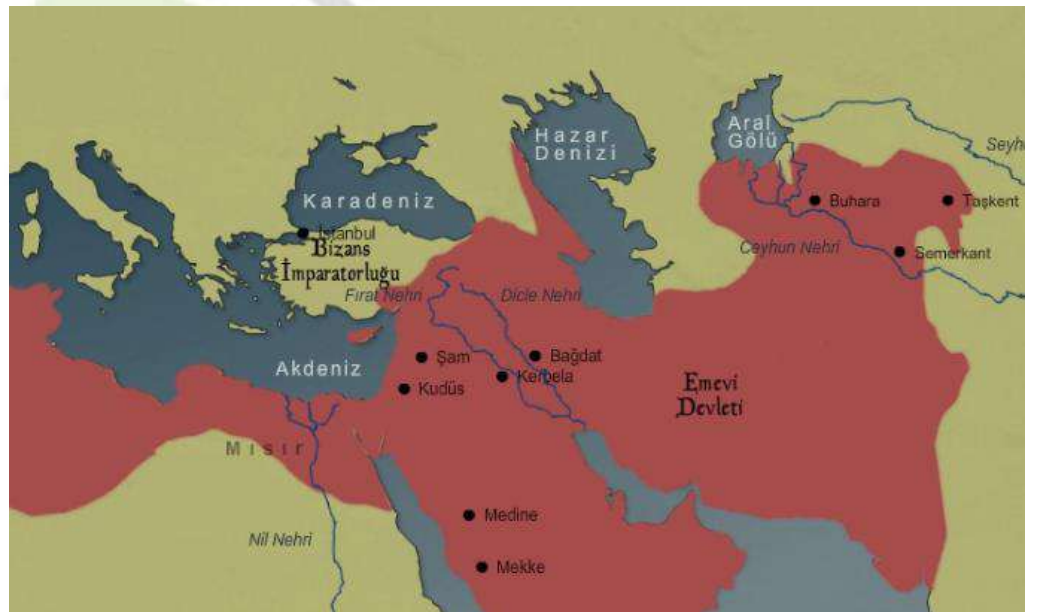
Abdülmelik Dönemi

- Arapça resmî dil ilan edilmiştir.
- İlk İslam - Arap parası bastırılmıştır.

Uyarı: Abdülmelik döneminde yapılan bu iki uygulama, Arap milliyetçiliği anlayışıyla hareket edildiğinin kanıtıdır.

Velid Dönemi

- Abdülmelik ve Velid dönemleri, Emevi Devleti'nin en parlak dönemidir.
- Kuzey Afrika'nın fethi tamamlanmıştır. Berberiler, İslamiyeti kabul etmiştir.
- Bu süreçte Vizigot kralının İspanya halkına baskı yapması üzerine, İspanya'daki yerel yöneticiler Emevilerden yardım isteyince, Tarık Bin Ziyad komutasındaki İslam ordusu İspanya'ya gönderilmiştir. Septe Boğazı'nı (bugünkü Cebelitarık Boğazı) aşarak bölgeye geçen ordular Endülüs dedikleri İspanya'yı, Kadiks Savaşı (711) ile fethetmiştir. Sonrasında Fransa'ya ilerlemeye çalışan İslam orduları Franklar tarafından Puvatya Savaşı (732) ile durdurulmuştur.
- Taşkent, Buhara ve Semerkant ele geçirilmiştir.

Özet

Emevi Devleti'nin Yıkılması

750 yılında Emevi Devleti'nin yıkılmasında etkili olan sebepler şunlardır:

- İmparatorluğun çok geniş sınırlara ulaşmasından kaynaklı olarak ülke yönetimi zorlaşmıştır.
- Emeviler sınırları altındaki Arap Müslümanları farklı milletlerdeki Müslümanlardan üstün tutmuşlardır. Arap olmayan Müslümanlara karşı mevâlî anlayışı ile hareket etmişler, yani onları azatlı köle olarak görmüşlerdir. Bu anlayış Emeviler döneminde, Arap olmayan Müslümanların yönetimden memnun olmamasına, İslamiyetin Arap olmayan Müslümanlar arasında yayılmasının engellenmesine neden olmuştur.
- Devlette önemli görevlere Emevi ailesi dışında yönetici getirilmemesi de ülkede huzursuzluğa neden olmuştur.
- Şiiilerin (Hz. Ali taraftarları), halifeliği ele geçirme çabalarının sürmesi de merkezî otoritenin bozulmasına yol açmıştır.

Uyarı: Emeviler döneminde Arap milliyetçiliği nedeniyle halk sınıflara ayrılmıştır: Müslüman Araplar, mevâlî (azatlı köleler), zimmî (gayrimüslimler) ve kölelerdir.

- Emevilere karşı Horasan'da Türk asıllı Ebu Müslim ayaklanma başlatmış, ayaklanma kısa sürede Irak ve İran'a yayılmıştır. Bu kargaşa ortamını fırsat bilen Ebu'l Abbas Abdullah, Ebu Müslim'den aldığı destekle Kûfe'de kendini halife ilan edince Emevi Devleti resmen yıkılmıştır.

Uyarı: Emevilerin uyguladıkları Arap milliyetçiliği karşısında diğer Arap olmayan milletler kendi benliklerini ve kimliklerini ortaya koyarak Araplara karşı **şuubiye** akımını geliştirmişlerdir.

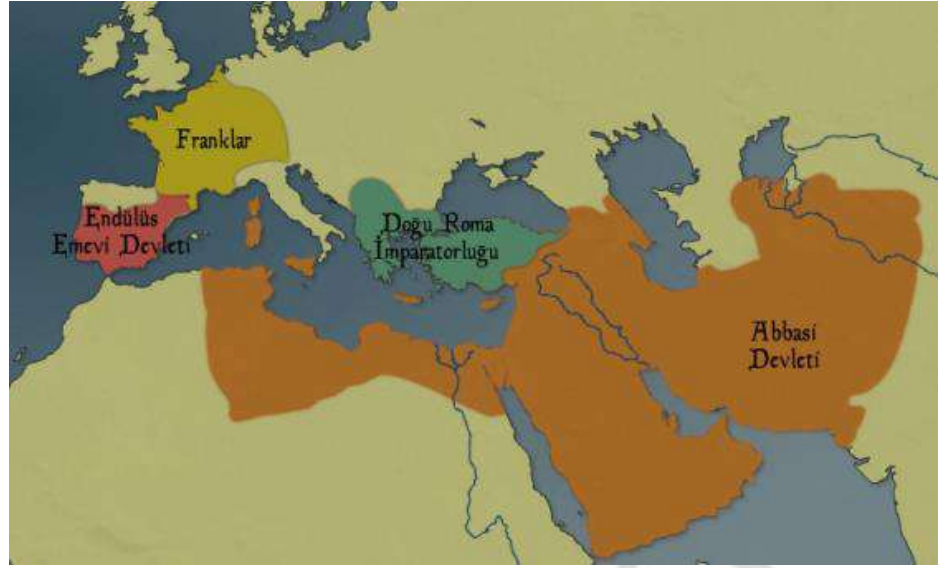
DÖRT HALİFE DÖNEMİ	EMEVLER DÖNEMİ
Halifeler bir çeşit seçim yoluyla belirlendi.	Halifelik saltanatlık şekline dönüştü.
Devlete ait merkez binası yoktu.	Devlete ait merkez binaları inşa edildi.
Tüm Müslümanlar eşit kabul edilmişti.	Arap milliyetçiliği politikası izlendi.
Devlete ait resmî dil ve resmî para yoktu.	Arapça resmî dil hâline getirildi, ilk İslam parası bastırıldı.

2. İslamiyetin Avrupa'ya Yayılması

Endülüs Emevi Devleti (756 - 1031)

- Abbasi Devleti, Emevileri yıkınca Emevi soyundan gelen Abdurrahman İspanya'da Endülüs Emevi Devleti'ni kurmuştur.
- Devletin en parlak dönemleri III. Abdurrahman ve II. Hakem zamanında yaşanmıştır.
- Bu dönemde İslam dünyasında üç farklı halifelik mevcuttur (Abbasi Halifeliği, Fatimi Halifeliği, Endülüs Emevi Halifeliği).

Özet

- Kurtuba önemli bir eğitim, bilim ve kültür merkezi olmuştur.
- Parçalanma aşamasında topraklarında Tavaif-i Mülükler (büyük devletlerin yıkılmasından sonra ortaya çıkan irili ufaklı kurulan siyasi birimler) kurulmuştur.

Beni Ahmer Devleti (1232 - 1492)

- Endülüs Emevi Devleti'nin parçalanma sürecinde ortaya çıkan Tavaif-i Mülüklerden biri de Beni Ahmer Devleti'dir.

- Başkent Gırnata bilim, kültür ve sanat faaliyetlerinin önemli bir merkezi hâline getirilmiştir.
- Katolik İspanya'nın baskısı sonucunda Müslümanlar İspanya'yı terk etmek zorunda kalmıştır.
- Beni Ahmer Devleti'ne ait en önemli mimari eserlerden biri El Hamra Sarayı'dır.

Özet

3. Abbasi Devleti Dönemi Siyasi Olayları (750 - 1258)

- Emevilere karşı Horasan'da Türk asıllı Ebu Müslim ayaklanma başlatmış, ayaklanma kısa sürede Irak ve İran'a yayılmıştır. Bu kargaşa ortamını fırsat bilen Ebu'l Abbas Abdullah, Ebu Müslim'den aldığı destekle Kûfe'de kendini halife ilan etmiştir. Daha sonra Abbasilerin merkezini Bağdat'a taşıyarak devleti resmen kurmuştur.
- Abbasiler 751 yılında Orta Asya hâkimiyeti için Çinliler ile Talas Savaşı'nı yapmıştır. Bu savaşta Türkler Abbasilere yardım etmiş ve Çin yenilgiye uğratılmıştır. Bu savaştan sonra Türklerle Abbasiler arasında iyi ilişkiler başlamıştır. Özellikle Abbasilerin, Emeviler gibi Arap milliyetçiliği politikasıyla hareket etmemesi Türklerle olan ilişkilerini geliştirmiştir.
- Harun Reşid döneminde devlet en geniş sınırlarına ulaşmış, Bağdat bir bilim merkezi hâline gelmiş ve devlet en parlak dönemini yaşamıştır.

- Abbasi Halifesi Mutasım döneminde Türkler, önemli devlet görevlerine ve ordu komutanlığına getirilmiştir. Abbasiler özellikle Türklerin Araplarla karışmasını ve savaşçı özelliklerini kaybetmesini önlemek amacıyla Samarra şehrini inşa etmişlerdir. Ayrıca Türklerin bir kısmını Bizans sınırında olan avasım adlı şehirlere yerleştirmişlerdir (Maraş, Diyarbakır, Malatya, Adana, Tarsus).
Uyarı: Abbasiler, Emevilerin zıttı olarak tam bir İslam devleti anlayışı ile davranmışlar, İslamiyetin yayılmasında Arap olunmasını veya olunmamasını önemsememişlerdir. Bu durum da Abbasiler döneminde İslam dininin yayılmasını hızlandırmıştır.

Özet

- Emirül Umera, bazı İslam devletlerinde kumandanlara verilen unvandır. Bu kişilerin zaman içerisinde askerî ve siyasi yetkilerini arttırmaları Abbasi Devleti'nin parçalanmasında etkili olmuş, Abbasi topraklarında Tavaif-i Mülük adıyla küçük büyük siyasi birlikler kurmalarına sebep olmuştur. Bu Tavaif-i Mülükler arasında;
 - Mısır'da Tolunoğulları ve İhşidiler,
 - Kuzey Afrika'da Aglebiler,
 - Horasan'da Tahiriler,
 - Maverâünnehir'de Samanoğulları,
 - Irak ve İran'da Büveyhoğulları yer alır.
- 945 yılında Şii Büveyhoğulları Bağdat'ı işgal ederek Abbasi halifesini baskı altında tutunca Gazne Devleti hükümdarı Mahmut, halifeye yardım etmiş ve İslam dininin koruyuculuğunu üstlenmiştir.
- 1055 yılında Şii Büveyhoğulları tekrar Bağdat'a girince Büyük Selçuklu Devleti hükümdarı Tuğrul Bey halifeye yardım etmiştir.
- 1258 yılında İlhanlı ordusu Bağdat'ı işgal etmiş ve Abbasileri yıkmıştır. Mısır'daki Memluk Sultanı Baybars, Abbasi ailesinden gelen Mustansır'ı halife ilan etmiştir. Böylece halifelik Memluk himayesine geçmiştir. 1517 yılında da Memluk Devleti'nin yıkılmasıyla halifelik Osmanlı Devleti'ne geçmiştir.

4. Emeviler ve Abbasiler Döneminde İslam Kültürü ve Medeniyeti

Emeviler Dönemi İslam Kültür ve Medeniyeti

- Emeviler, İslam Devleti'ni Arap devletine dönüştürmüşlerdir.
- Abdülmelik döneminde Arapça resmî dil ilan edilmiş, ilk Arap - İslam parası bastırılmıştır.
- Şiir ve nesir türünde eserler önem kazanmıştır. Nesir tarzının en önemli örneği "Hilafet Ordusu'nun Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri" adlı kitaptır. Kitabın yazarı Cahiz'dir.
- Mimari alanda önemli eserler verilmiştir. Özellikle camilerde mihrap, minare ve şadırvan gibi yapıları ilk kez kullanan Emevilerdir.

Abbasiler Dönemi İslam Kültür ve Medeniyeti

- Abbasiler, Arap devleti anlayışıyla hareket etmemiş, İslam devleti anlayışı ile davranmışlardır.
- Hint, Çin ve Yunan kültürlerinden etkilenmişlerdir.
- Vezirlik makamını oluşturmuşlardır.
- Posta teşkilatını kurmuşlardır.
- Astronomi, tıp, eczacılık ve matematik alanlarında çalışmalar yapmışlardır.

Özet

- Çin'den kâğıt üretimini öğrenmişlerdir.
- Devlet yönetimi için divanlar oluşturmuşlardır.

Divan-ı İnşa	⇒ Devletin yazı işleri yürütülür.
Divan-ı Mezalim	⇒ Adalet işlerine bakılır.
Divanü'l Ceyş	⇒ Askerlik işlerine bakılır.
Divan-ı Beytü'l Mâl	⇒ Devletin gelir ve giderleriyle ilgilenilir.

- Abbasiler, Harun Reşid döneminde Beytü'l-Hikme adında bir bilim merkezi kurmuşlardır. Bu bilim merkezi içinde dönemin en büyük kütüphanesi yer almıştır.
Uyarı: Abbasilere ait bilim ve kültür mirası İlhanlı ordusu tarafından tahrip edilmiş, pek çok eser yok olmuştur.

5. Türk ve İslam Bilginleri

İslamî Bilimler

- **Tefsir:** Kur'an-ı Kerim'i açıklayan ve yorumlayan bilimdir. En ünlü müfessirler; Taberî, Zemahşerî ve İbn-i Mesud'dur.
- **Hadis:** Hz. Muhammed'in Müslümanları aydınlatmak için söylediği sözlere denir. En ünlü muhaddisler; Buharî, Müslim, Ebu Davud, Tirmizî, İbn-i Mâce ve Nesaî'dir.
- **Fıkıh:** İslam hukukudur. En ünlü fakihler; Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafî ve İmam Ahmet bin Hanbel'dir.
- **Kelam:** Allah'ın birliğini, sıfatlarını, peygamberlik ve ahiretle ilgili konuları akıl ve mantık yoluyla ispat eden bilimdir. En ünlü kelamcılar; İmam Maturidi ve İmam Eş'ari'dir.
- **Tasavvuf:** Allah'ı tanımayı ve ona kalp yoluyla yakınlaşmayı amaç edinen ilim dalıdır. En önemli mutasavvıflardan biri de Muhyiddin-i Arabî'dir.

Sosyal ve Fen Bilimleri

- En önemli tarihçiler; Taberî, İbnü'l Esir ve Mesudî'dir.
- En önemli coğrafyacılar; Mesudî, İbn-i Fadlan ve İdrisî'dir.
- En önemli astronomlardan biri Fezârî'dir.
En önemli matematikçilerden biri Harizmî'dir. Harizmî'nin "Hisabe'l-Cebr" adlı eseri Avrupa dillerine çevrilmiş ve Avrupa üniversitelerinde yıllarca okutulmuştur.

Özet

- En önemli kimyacılarından biri Câbir'dir.
- İbn-i Sina ve Errazî tıp ve eczacılık alanının en önemli bilim insanlarındandır. İbn-i Sina'nın "El Kanun Fi't-tıp" adlı eseri Avrupa'da temel tıp kitabı olarak okutulmuştur. Avrupalılar İbn-i Sina'yı "Avicenna" olarak tanımıştır.
- En önemli fizikçilerden biri İbnü'l-Heysem'dir. Bugünkü fizik biliminin gelişmesinde önemli bir etkisi olmuştur.
- En ünlü İslam felsefecileri; Kindî, Farabî, İbn-i Sina ve İbn-i Rüşd'dür. Ayrıca Farabî'ye "Muallimi Sani" yani ikinci öğretmen denilmiştir.